

ВЪВЕДЕНИЕ

Звуците на аржентинското танго може да лъжат, но не и картината на екрана. Кадри в цвят сепия, мъже с широкополи шапки и бричове драпат в индийска нишка нагоре по скалата с пикел в ръка, който сякаш е взет направо от музея на планинарството в Шамони или Цермат, после отстъпват място на цветна картина: широка кордела планини, нахлузена върху светлосиньо небе. Тангото плавно преминава в по-тежка, леко дразнеща ушите музика. Наведената фигура в тъмносин гащеризон се придвижва бавно, крачка след крачка, сякаш напук на завладяващия ритъм, който звучи като фон. Нагоре и още нагоре. Една крачка, втора, трета, дълбоко поемане на въздух, ниско наведена глава. Ръцете са тежко отпуснати върху пикела. Подметките на тъмносините обувки марка „Кофлах“ се зъбят на камерата с черните зъбци на котките, които са ги стиснали в здрава хватка. Вдишване – едно, второ. Дълбоко, изтръгващо остатъците въздух от дробовете, които работят здраво като съдрани мехове. Десен крак, ляв крак, бавно. Ръката приплъзва към тила бялата вълнена шапка с мотив от Андите. И още веднъж същото. Този път в обратен ред: първо левият, после десният крак. Още една крачка, и още една.

14 май 1995 г. Предиобед. Струите дъжд плющят неуморно по тротоара и пръскат входната врата на Музея на спорта и туризма във Варшава. На четвъртия ред в малка прожекционна седи Майката.

Вперила поглед в екрана, не помръдва. Знае филма наизуст. Прекрасно знае, че след малко дъщеря ѝ ще покори Аконкагуа – най-високия връх на двете Америки. В погледа ѝ няма притеснение или съжаление. За нея, Майката, нищо не е приключило на 13 май 1992 г., на 300 метра под третия по височина връх на Земята – Кангчендзъонга. За нея времето е спряло, а дъщеря ѝ все още крачи към висините в своя керван на мечтите...

Глава 1

ЕКСПЛОЗИЯ

Малцина са способни да предскажат накъде ще ги отведе пътят им, додето не стигнат неговия край. - Дж. Р. Р. Толкин, „Властелинът на пръстените“ („Двете кули“)

Проблясането на светкавиците и щракането от натисканите затвори на фотоапаратите се сливат в непрекъснат низ от светлини и звуци. Залата за пристигащи на летище „Окенче“ трудно побира всички желаещи. Цветя, ръце, готови да подложат снимки за автографи, тефтери, обективи, вратове, нетърпеливо извърнати към изхода за пътници. Импровизирано телевизионно студио на S2 чака в залата, там е и радиото. Най-после тя излиза. Облечена е с вълнено поло на райета и непалско яке с качулка, носи букет есенни цветя и галоши – багажът ѝ още не е стигнал до Варшава. Широко усмихната брюнетка. Чак не им се вярва – на онези, които са втели и кипели по зъберите на Татрите или из острите игли на Алпите, късали са дробовете си по време на първите експедиции в Хиндукуш, Памир или най-сетне в Хималаите, нито пък на другите, които никога не са държали пикел в ръка, но пък тяхното въображение е разпалено от случващото се и изпитват необичайна тръпка, национална гордост. Първият поляк на Еверест, Покрива на света!

Все някога трябваше да се случи. Първият поляк, по-точно полякиня! А още по-точно, първата европейка, третата жена в света и осемдесет и първият човек в списъка на всички успешни изкачвания.

Какво ли си е помислил в онзи момент – ако е бил пред телевизора или до радиото – Богдан Янковски, планинар, инструктор по алпинизъм, научен работник от Техническия университет във Вроцлав? Дали е стиснал устни в полуусмивка, поклащайки глава, и е казал нещо от рода на: „Ох, не помня къде и кога научих новината. Но се зарадвах, рекох си: Нашата смела Ванда!“. Дали в засмяната, плътно обградена от журналисти брюнетка е разпознал онова момиче с мотора „Юнак“ край шосето? Момичетата на мотори навремето са рядкост, как да не спре човек? И то такива красиви момичета? „Какво има? Ааа, горивото ли ти свърши, ами добре. Качвай се, ще те метнем.“

Годината била 1961-ва.

Било нещо съвършено ново. Вълнуващо. Непредсказуемо. И този страх... Адреналин, който не може да се сравни с онзи, преди да излезеш на игрището. Отборът си е отбор, залата си е зала, а тук... Скалата, допирът и ароматът ѝ, пръстите, търсещи опора, издатина, хватка. Кръвта шуми в ушите. Страх. „Експлозия!“ Така Ванда описва този момент пред Бил Биркет.

Усеща, че катеренето е нейното нещо!

„И как ти се стори първото катерене – пита я Бил. – Лесно ли беше?“

„По-скоро лесно – отвръща. – Не беше красиво, нито с добър стил, но за първи път бях на Скалите. Гранитни, стотина метра високи. Приятелите ми покатериха заедно с мен, но за кратко, защото бях начинаеща, а те искаха да катерят сами. Бях много развълнувана, имаше една скала като камина и тръгнах да я катеря. Катерех ли, катерех. Колегите ми здраво се изплашиха, защото бях сама.“

Разбира се, че ще се изплашат. Сигурно им е дала записките си от лекциите. В знак на благодарност я канят да отиде с тях на Скалите, просто така, нищо ангажиращо, пък и защо да не прекарат малко време с толкова хубаво момиче. Може дори да ѝ покажат нещо, но веднага да катери? Да не преувеличаваме.

В университета Ванда си има компания – движи с Богдан Янковски и Януш Ференски. Интересува се от телеграфия, затова от време на време се отбива в общежитието на Техническия университет, макар някои да твърдят, че поводът за посещенията е малко по-друг. Янковски е влюбен в планината и след прибирането си от практиката в СССР Ванда заминава с него за Жельона Гура в Соколите планини.

Там е скалата Сукенице – характерна с една цепнатина, много дълбока цепнатина. Затова от едната ѝ страна се е образувала широка камина.

Ванда е още „дрисла“. Красавица е, факт, но си е дрисла. Затова нека да седне ето тука на пънчето в ниското и да почака, докато мъжете смачкат стената и се покажат горе. Момичето сяда, как иначе. Янковски и Вахович тръгват нагоре. От другата страна. И мачкат.

Изведнъж на един труден участък чуват задъхано дишане. „Слушай, Джон – така казват на Янковски, – струва ми се, че Ванда се катери.“ „Ти пък, луд ли си?“, възкликва Джон. Гледката отгоре не оставя никакво съмнение: Ванда се е напъхала в камината 20 метра над земята, соло, без въже, без осигуровка, изплашена е и едвам се държи. „Само не казвай нищо – обръща се Вахович към Джон, – да не вземе да полети.“ Слизай! Слизай ти казвам! Или, не, по-добре

почакай, някак ще те свалим оттам. Сигурно са подхвърляли някакви глупави мъжки квалификации, макар че в разказа ще останат само цензурираните. Янковски прави възел, хвърля го на „дрислата“, която действително се осмелява да погледне евентуалните си спасители, но в същото време, сериозно мотивирана, тръгва още по-бързо нагоре. Въжето? Притрябвало ѝ е! Не го приема. И къде отива? Много ясно – продължава нагоре.

„Тогава за първи път се изкатерих директно до върха – записва думите ѝ Бил. – Много ми хареса. [...] Никога след това не се пристраших да мина по този маршрут без въже или партньор.“

„От тази първа авантюра в планината – спомня си Мария Блашкевич – Ванда се върна цялата изцапана, изподраскана, изранена, но абсолютно въодушевена. Ах, мамо, каква е чудесия! Думите ѝ не ме притесниха особено, все пак беше пробвала какво ли не. И тогава се започна.“

По-бързо? По-високо? По-силно? Ванда винаги е живяла съгласно тези принципи, макар никой вкъщи да не я е насърчавал, точно обратното. Бащата възпитава у децата си дух на чисто самоусъвършенстване, спортно и физическо, отваряне към света на природата, умения за пълноценна почивка, но не и състезателност. Води ги на първите им излети в планината. „В планината“ звучи гордо, защото целта на тези експедиции – Собутка, тоест Шленжа в Судетското Предгорие – е с височина едва 718 метра, но Ванда се учи от баща си как да се подготвя за излизане сред природата, как да планира запасите си, да кладе огън, да си стяга раницата, учи се на разсъдливост и отговорност за взетите решения.

„Защо започна да се катери ли? – Майката на Ванда няма съмнения: – Мисля, че около нея се оформи такава среда. Когато отиде да следва, вече в много аспекти беше самостоятелна. Много талантива и всестранно развита – по това приличаше на майка ми, – умееше да прави и неща, на които никой не я беше учил. В началното училище учеше музика, но май не ѝ се удаваше особено, защото в по-горните класове не се върна към свиренето. Въпреки това имаше и такъв период, вероятно не много успешен, „най-вече за децата“ – смее се пани Мария, – в който учеше малчуганите в детската градина на ритмика. Правеше всичко, което ѝ даваше възможност да се докаже: гимнастически представления, олимпиади по отделните предмети, а в последния клас на гимназията и кръжок по рецитиране. Веднъж дори бях на някаква по-мощна репетиция за училищно следобедно представление. В него Ванда играеше Баладина. Рецитираше и някакви стихчета на училищните празници. Да, четеше много, но не толкова неистово като мен. Беше си избрала и допълнителен предмет – латински, можех малко да ѝ помагам, учеше и руски като всичките ми деца.

Всъщност в училище обожаваше скаутството – допълва гордо пани Мария. – Хора като Вацлав Лукашевич и Кристина Ванкович оказваха огромно влияние върху нея. Това до голяма степен разви у Ванда положителни качества – умение да поддържа приятелства, трудолюбие, чувство за отговорност. А когато започна да следва, заедно крояхме големи планове за бъдещето.“

Обича движението и има нужда от него. В спорта е опитала почти всичко: волейбол, хвърляне на копие, тласкане на гюле, бягане, дълъг скок. По същото време кара и курсовете за мотор.

„Вилнееше из целия град с мотора си – разказва майка ѝ. – Тогава още нямаше такова движение. И постоянно си губеше документите. После вече дори и глоби не ѝ пишеха. Какво пък, младо и красиво момиче. Имаше неизчерпаема енергия и сила. – Заглежда се в подредените пред дивана купи. – Постоянно имаше нужда от стимули, които да ѝ дават възможност да прави нещо различно, необичайно. Мотоциклети, машини с цифрово управление или платноходки. Да, по водата също се доказваше, макар че и тя, и колежките ѝ реално нямаха с какво да практикуват водни спортове. Обикновено някъде наблизо се провеждаха тренировъчни лагери по воден

спорт. Ванда си намираше някоя дружка и двете влизаха навътре в езерото. Там симулираха, че се давят, и разбира се, колегите им доплуваха да ги спасят. Веднъж завързали приятелство, след това вече ставаше по-лесно. Започна и сериозно да тренира волейбол.“

Майката – верният запаляно – е на всички мачове на дъщеря си и търпеливо седи на трибуните. Води Нина на басейн, а с Ванда ходи на мачове. Защо точно волейбол? По онова време се играе основно волейбол, а не хандбал или баскетбол. Руткевич, тогава все още Блашкевич, първоначално играе в отбора на AZS, Студентския спортен съюз, а след това в „Гвардия“, Вроцлав. Откроява се. Повикана е в младежкия национален отбор на Полша и в разширения младежки олимпийски отбор преди Олимпиадата в Токио, 1964 г. След това правилата се променят. За блокадата и атаката вече има нужда от по-високи състезателки и макар под мрежата Ванда да компенсират с интелигентност и ловкост, при ръст 168 сантиметра няма шанс да продължи да се занимава професионално с този спорт. Все пак с волейбола се сбoguва едва три години след първото си качване в планината. За последен път излиза с цветовете на AZS по време на универсиадата в Будапеща през 1965 г. След това играе още един сезон в „Гвардия“ и се изправя пред дилема: волейбола или планините? Изборът изглежда очевиден, все пак е открила нещо без конкуренция.

На Скалите се връща следващия уикенд. И по-следващия. Първо три часа лашкане с влака. После около час ходене пеша; до Скалите обикновено се стига навечер, затова трябва да се лагерува. Денем стъпка по стъпка, метър след метър Ванда усвоява тънкостите на скалното катерене, раздира пръстите си до кръв, връзва въжето под мишниците, учи се да се спуска и да осигурява. Вечер, в бивака, открива дима от огнището, който пълни очите със сълзи, аромата на влажни листа, монотонното барабанене на дъжда върху брезента на палатката. Попива разказите на състудентите и партньорите си.

А на следващия ден, понякога още през нощта, отново играят въжето и карабинерите. Стъпки, хватки, възли, стълбички. Веднъж бивакува сама. Свиква със страха. Вслушва се в шумоленето на листата, в свистящия из клоните вятър. А сутринта пак на влака и обратно във Вроцлав.

В началото Скалите са само тренировъчна площадка за скално катерене, място за срещи, споделяне на опит и дискусии. Разбира се, ще направят няколко маршрута, но също толкова важни са разговорите, просто да си поприказват, да си направят снимки, да си сготвят заедно и да организират бивак в колибата под големия камък. Надникват тук-таме, в старата бърлога, за да проверят дали лисугерът още живее там. На Ванда този човешки микроклимат сред природата ѝ напомня за добрите стари скаутски времена, когато като леко закръглена тийнейджърка е разпъвала палатки, копаела е яма за тоалетна, разпалвала е огъня и е приготвяла на него храната. Скалите са повече церермония, отколкото тренировка.

Но и това лека-полека се променя. Вместо три-четири маршрута започват да правят десет-петнайсет, минават по един и същи тур неколkokратно, всеки следващ път по-бързо или с по-добър стил.

Рискът? Няма значение. Не мисли за него. В началото дори убеждава майка си, че този спорт не е опасен. Дори инцидентът, при който пада, не е в състояние да промени каквото и да било. Измъкнат от скалата клин, политане от 18 метра и две седмици в болницата. Всъщност в началото не знае нищо за смъртта в планината: чувала е само за нещастен случай с двама известни преподаватели в Татрите, на Менгушовецките върхове.

Още на Скалите, „докато наблюдавах колко ловко се катереха, започнах да си давам сметка за собствената си непохватност. Гледах устремите нагоре колеги и си дадох дума да ги достигна.

Роди се желанието за съревнование. Но не само това. Разбрах, че катеренето, освен че ми причинява болка, е и потвърждение на собствените ми стремежи, упование, контакт с природата, открехва неизвестни до момента дебри на естетическа наслада“.

Към поколението на Ванда се числят и Роман Бебак, който по-късно става адвокат, съдията Януш Ференски, математикът Кажимеж Глазек, геодезистът Ян Франчук, студентът от Вроцлавския технически университет Войчех Бидерман.

Риск, падане, инцидент, дори смърт. На курсовете в Татрите ще й показват снимки на онези, за които катерачният маршрут се е оказал последен. Ето, виж, това не е игра, тук човек може да загине. Но това не я обезсърчава, не я стряска. Точно обратното. Освобождава нужния адреналин, мобилизира я. Не мисли какво би могло да се случи. Вместо това се опитва да бъде по-добре подготвена и внимателна. Особено със забиването на клиновете.

„Разбира се, надсмиваха се над нейния ентузиазъм, над стремежа ѝ и онзи неустоим порив към планините – казва Мария Блашкевич. – Нея просто я теглеше натам. Подготвяше се педантично за всяко пътуване, изучаваше всички възможни карти, маршрути, пътечки. Беше отлично подготвена физически. Към това добави любовта към планините и тяхната красота. Събираше старателно екипировка като всички останали, даваше уроци, доработваше както може, все нещо да докупи, да досъбере.

Екипът беше наистина сплотен. Бяха доста добри приятели с Ян Франчук. Прекрасно момче, геодезист и голям чешит. Благочестив, от сърце и душа отдаден на природата и много свързан с нея. Когато заминавахме заедно за Скалите, в началото винаги оставаше с нас, но после търчеше из целия влак, бягайки от кондуктора. Придържаше се към принципа, че влаковете трябва да бъдат безплатни за гражданите. Доработваше, като боядисваше комини и миеше прозорци. Постоянно беше къщи, на практика почти живееше у нас. Често ходеха заедно в Татрите. Заедно с него идваше и асистентът на Ванда от университета, братът на Бидерман. И понеже Ванда често я нямаше, аз седях с тях по нощите и си приказвахме.

Дълго не можех да забравя Ян и Войтек (галено от Войчех). И треперех за Ванда. Но тя намираще начин да ме убеди, че е в безопасност, а аз ѝ вярвах. Беше решена да ми покаже как е в планината. Неколкократно пробва да ме убеди да заминем заедно за Скалите, но някак не ѝ се получаваше. Все казваше: Мамо, опитай!, докато накрая успя. В началото вървах заедно с нея, после – с друг. Върхът се казваше Соколик, най-горе имаше железен парапет. И се качих! Такава гледка, чак дъхът ми спря. В живота ми е имало много красиви моменти, но този надмина всичките ми очаквания. Никога няма да забравя онова чувство. По-късно се отделихме от останалите и тръгнахме да се връщаме. Стигнахме до едни плочи и изведнъж, неусетно, Ванда слезе, без да ме чака, а аз след нея. Когато се обърна, вече бях минала през плочите. Тя определено се зарадва: Мамо, имаш вроден талант за катерене!. А аз опрях гръб в скалата и продължих надолу. Не усетих страх, нито опасност, нищичко. Чувствах се горда. Сякаш нещо ме побутваше напред, подсказваше ми как да се справя. Разбрах, че опасността и неустойимото привличане вървят ръка за ръка и че човек може да се справи. Това носи чувство на удовлетворение, пълнота, отключва убеждението, че всичко е постижимо, и го затвърждава. В планината интуицията помага много, в някои ситуации не мислиш, просто знаеш, усещаш, чувстваш вътре в себе си.“

Действително Ванда притежава вроден талант, но също така се отличава с издръжливост, скокливост, чувство за равновесие, придобито по време на тренировките по лека атлетика и волейбол – умения, които ще ѝ бъдат от полза неведнъж. Но сред скалите на Соколики, а след това и в Татрите открива – подобно на мнозина преди нея – не само глътката свобода и

независимост, а и отворено поле за действие, на което нейната амбиция, упорство и непрестанна нужда от активност и усъвършенстване биха могли да се изявят. И не само това. „Още от първия ден катеренето стана нещо естествено за мен – казва, – като яденето, пиенето, спането или работата.“

„Така започна всичко – обобщава майка ѝ. – А след това тя вече пое по пътя си.“

Отиват на скалата да покатерят. Вдигат глави и какво да видят? „Стига, бе! Момиче! Момиче, я – спомня си хималаистът Павел Палус, – при това си беше, както казват днес, истинска мацка.“ Красавица е, катери леко, плавно преминава оттам, където те са се бяхтели, по думите на Палус, „като обезумели“. Отвесна скала, а тя – нищо, кара плавно нагоре, същински паяк. „Кой е това?“, задават въпрос на Еугениуш Хробак, който тогава вече е известен алпинист. „Ами – уж небрежно подхваща Хробак – казва се Ванда Блашкевич!“ Нехайството му е престорено: атлетичната красива студентка привлича погледите на колегите си. Запознава се с всички, които скоро ще започнат да означават нещо в полския алпинизъм. Войчех Джик, планински водач и алпинист, не си спомня дали са били на Казалница, или на някоя друга стена. Затова пък няма да забрави как момчетата се затруднили с изкачването, а Ванда прелетяла като вятър. Войтек Куртика е „очарован [...] от дълбоко разположените ѝ очи и възхитителната усмивка, но това помежду им трае само няколко седмици. Друго има той в главата си. Мисълта за гранитната скала под пръстите“. Точно като Ванда.

Първия собствен спален чувал и пухено яке си купува с парите от академичната стипендия. Няколко хилядарки за онези времена са си малко състояние. Но пък си заслужава. Вече ходи не само в Соколики. Карконошите, Судетите, Бескидите – Шльонски, Живецки, Виспови. В Соколики взема участие в превръщането в класика на маршрути като „Паршива Ринна“ и „Прави Бидерман“ в Сукенниците или „Комарът“ в Соколската ливада. Пътува все по-надалеч и все по-често. Катери все по-нависоко по все по-трудни маршрути.

Някои твърдят, че не е имала особен талант за катерене – ставало дума само за безпрецедентна сила на волята. Един от партньорите на Ванда в живота и в катеренето от времето, когато вече е инструктор в школата по катерене, твърди, че докато катерели заедно, тя определено не блестяла. Дали пък не е било нарочно? Може би не е искала да zlepостави близкия си мъж? Пьотр Пустелник твърди нещо съвършено различно: „Техниката ѝ беше перфектна“.

Все пак – дали благодарение на таланта, или на ината си – през 1962 и 1963 г. Ванда постига голям напредък. Към силата на волята добавя поредното начинание: първо посещаване в зимното катерене. Многократно посещава хижата под връх Шмелец, а от 1968 г. става неин постоянен гост по „два-три пъти на сезон и това продължава вече няколко години“, пише Йозеф Ника. В Карконошите, между върховете Лабски Шчит и Велки Шишак, се намират Снежните котли, горният им ръб достига 1490 метра, а дъното е разположено на височина от около 1200 метра. Там Ванда трупа опит – преживяването е сравнимо с Татрите през зимата, а по отношение на скалите – с катерене във високите планини: дълбок сняг, лед, дълги изкачвания, ниски температури, лавини, водопади, надвеси, рискован и изложен на произвола на стихии терен.

Осигуряване с пикел, котки, клинове и цеви, изсичане на стъпки. Татрите я очакват.

През 1962 г. прекрачват прага на хижа „Витлеемка“ в Гъсеничната долина, където функционира „школа по планинарство“. И тук инструкторите си мислят, че Ванда е поредната мадама, която ще се изплаши. Но тя е упорита. Така нареченият „Табориско“, известният планинарски лагер край езерото Морско око, е пълен с катерачи едnodневки. „Онези истинските – спомня си Мариан Сайног – още призори си събираха партакешите и се прибираха на четири крака, но

имаше и такива „катерачи“, такива „герои“, които ставаха в три сутринта, приготвяха се, чистеха, лъскаха, после излизаха и... ох, май идва буря, днес е ден за бира, а утре ще направим това или онова. Ние само се смеехме: да, ще се завъртим на другата кълка.“

Ванда е различна. От самото начало гледа на катеренето убийствено сериозно.

Нейни инструктори междувременно са Зджислав Якубовски и Ришард Бербек – братът на Кшищоф, също така Йежи Хирштовски, Адам Узнански, Лонгин Швилински. Ванда ги споменава с уважение и признателност. Никой от тях не я е носил на гръб в планината. Придружават я, присъстват, разрешават ѝ да води, да се колебае, да се страхува, да поема инициативата и да се отказва. Взема практическия изпит в школата с лекота. Въпреки това получава оценка „много добър“. За нея това е незадоволително, а на теорията, за съжаление, се проваля. Въпреки отличното познаване на литературата липсата на знания по топографията на Татрите си казва думата. Обаче планинарският билет вече е в джоба ѝ, затова може да тръгне да ги покорява.

Първите стъпки може и да не са винаги блестящи, но затова пък са изпълнени с емоции.

На Януш Курчаб му хрумва да прокарат нов маршрут до Копровски връх до самата граница с Чехословакия. Ще вземе ли и Ванда? Откъде-накъде, няма подобни намерения. Планира да катери с Богдан Янковски, Кажик Глазек и Кшищоф Челецки, в свързка по двама. А Ванда на следващия ден трябва да уреди нещо в университета. И по-добре! Защото само би пречила! Въжета, клинове, примки, карабинери... всичко трябва да се премисли и планира – за четирима, разбира се. Жалко за Ванда. Но пък може още днес да тръгне за Копровски връх, да устрои бивак край Задни Мних, а на сутринта, като пристигнат другите, да им направи чай, а? Така става ли? Защо не, още повече че влюбеният в нея Челецки с готовност ѝ предлага компанията си. Сутрешният чай няма да ѝ се получи. Ванда се е събудила и дори се залавя да кипне вода, но след малко горелката угасва; да му се не види, бутилката е изпаднала някъде в снега! „Къде ми е бензинът, къде ми е бензинът?“, повтаря тя. Оказва се, че е сварила чая с бензин вместо с вода, но бедните планинари все някак го понасят. Набързо се сбогуват с Ванда, но, хоп! „Ванда ни заяви, че все пак е решила да катери с нас“, пише Богдан Янковски. Целият план и сложното подбиране на екипировка отиват по дяволите. Хващайки се за последната надежда, Янковски казва, че за съжаление, нямат допълнително въже, което в тази ситуация е от първа необходимост. При което Ванда отвръща: „Аз си нося“, и вади въжето изпод якето си. „Прокарахме маршрута, макар че не бе никак просто.“

Чай така и не пият, Ванда не успява да води в нито един участък, защото нормалният за всеки дебютант стрес не ѝ позволява, но поредната крачка по пътя на катеренето е направена.

Блашкевич реализира много амбициозни преходи, нерядко в женски екипи, дори от най-висока трудност по петобалната скала на Татрите. Сравнително бързо си поставя за цел много тежки, дори легендарни маршрути. Като южната стена на Замарла Турния, тоест диретисимата по северната стена на връх Кежмарски Шчит. През 1964 г. ще се пребори с вариант R на Монаха, който по онова време е определящ за класата на катерача. Вече я забелязват, предизвиква интерес. Ще я забележи и изключителният алпинист Йежи Крайски, който точно тогава си търси партньор. Някой млад, амбициозен, инициативен. Въпреки че се срещат само ден преди изкачването, изборът на Крайски не е случаен. Всеки в общността знае всичко, или почти всичко. Крайски не бърка, а за Ванда реализирането на вариант R е като бойно кръщение.

Хубав юлски ден през 1969 г. Блашкевич заедно с бъдещия си съпруг Войчех Руткевич и Яцек Кажимеж Рушецки реализира първото зимно преминаване по диретисимата Велка Гранацка Башта, а през февруари 1972 г. – също премиерно, но този път зимно изкачване заедно с Анджей

Вилюш, на Барание Роги – осмия връх от Голямата корона на Татрите. Но, което е по-важно, момичето от Вроцлав открива и изкарва от себе си така полезното за в бъдеще умение да активира резервите си от сила, които се дължат на добрата ѝ обща спортна подготовка. През зимата Ванда прави доста дълги маршрути в Татрите със средна ска̀ла на трудност: „Нижне Риси“ или „Чубрина“, макар бързо да става ясно, че опитът от „Снежните котли“, с който толкова се гордее, в Татрите невинаги е достатъчен.

„Камината на Венгжинович“ е един от най-трудните зимни маршрути в Татрите. Отиват трите: Ванда и две нейни колежки, сред които и бъдещата ѝ хималайска партньорка Ева Панейко-Панкевич, наричана от всички Малката. Никоя жена все още не е покорявала Камината. „Всички момчета ни гледаха от страни, ходеха и приказваха – смее се Ева Панейко. – Алек Лвов също попоглеждаше как се катерим, а после отишъл при момчетата и казал: Момчетата носят багажа. Разбира се, все трябваше да ни порежат, все нещо не беше наред.“

Но има и по-лошо.

Свличането се случва светкавично. Гигантска урва е зейнала дълбоко на някакви си трийсет метра под билото, по което слизат. Невинната през лятото „двойка“ – по петобалната ска̀ла – зиме се оказва коварна. Елжбета Мишчак е съседка на Ванда от Вроцлав и нейна партньорка по свръзка. Сигурно са били много изморени: от пътя, от фъртуната, от вятъра, който забива снежни късчета във всяко кътче на якето. Едната котка застъпва другата и Мишчак полита. Чува се ужасеното: „Задръж се!“ Елжбета се плъзга по корем по склона, като отчаяно се опитва да закачи пикела пред себе си. Само да намери в какво – мек сняг, а не камък, не лед. Нещо... каквото и да е... От пропастта я делят броени метри, когато пикелът се забива стабилно в снега.

Ванда няма какво да направи. Не са се привързали с въже. Теренът е сравнително лесен, макар че и двете нямат голям опит през зимата в Татрите. В планината, при тежки атмосферни условия, никой не може да направи кой знае какво вместо другия.

Блашкевич не пренебрегва формалностите. Изключително съвестна е. Става член на Вроцлавския високопланински клуб. Също така отново сяда на „ученическия чин“, този път на курсовете за обучение на тренъори от II разред в Спортната академия на Краков. Първата сесия се провежда през май 1973 г., а връчването на дипломите е през април 1977 г. Сред участниците са Ванда Руткевич, Ян Волф и Анджей Завада.

Точно в Татрите Ванда за първи път се среща със смъртта в планината. Загива Кристина Липчинска. Двете имат общи планове: катерене на Скалите, в Татрите, може и в Алпите. Липчинска загива заедно с партньора си по свръзка Хенрих Хорак в урвите на скалната формация Галерия Ганкова. Времето се влошава и двамата умират от студ в ужасяващ порой. Именно Кристина, по онова време забележителна и призната планинарка, пише на Ванда. Вижда я е в действие и предлага да изкачат заедно няколко стени от най-висока степен на трудност в Татрите. За Блашкевич подобна покана представлява най-висока степен на признание. Разбира се! Уговарят се да тренират заедно. Само че по-рано, през лятото, Ванда ще замине за тогавашния СССР. Ще дръпне, ще потренира. Когато се прибира в Полша, Кристина вече я няма.

Преживява тази смърт тежко, но не ѝ минава и през ум да захвърли катеренето. От първия момент планината за нея е дом, а домът не се захвърля. В дома човек се скрива от проблемите, от хората. Дори в последния ден от годината!

В навечерието на Нова година хижата край Морското око никога не е била оазис на спокойствието. За Ванда е твърде шумно, твърде претъпкано. Къде да избяга? Лесно е! В

планината! До връх Риси! Нима не може да изкопае яма в снега – на градусите в бутилката нищо няма да им стане. Елжбета Мишчак-Пекарчик не протестира дори когато за тях като ремарке се закача един от пламенните почитатели на Ванда. Ямата е изкопана, а в тъмното, далеч от гърмящото шампанско, из планината се носи гласът на Елжбета, която пее песен след песен: гуралска или коледарска, полска или словашка, все едно. Не е студено, само става все по-мокро. Твърде мокро. Май все пак ще трябва да се върнат до Морското око. Така и правят. Но плъзва слух, че някой си Кшишек си закарал в планината две девойки за новогодишната нощ.

Години по-късно, вече като звезда на хималаизма, Ванда ще се появи отново в Татрите, но Кшишек няма да е с нея. Ще пристигне със Стефан Шафтер – неин партньор в живота и в катеренето. Швейцарецът ще бъде възхитен. И нищо чудно. Татрите не можеш да ги забравиш, те са като клек.

Заплетен и закачащ се клек. Непретенциозен към почвата, гъст. Уж пълзи, а стига нависоко. Прихваща и обгражда преминаващите, дърпа раницата, забива се в дрехите.

Макар да се поразрежда, до последния момент прави компания на планинарите, чак докато изкачат стената. Прави компания и на Ванда. Клекът е и ухание. Специфично. Неповторимо. Незабравимо. Така ухаят Татрите.